

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

46

НАУКОВО-
МЕТОДИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

Матеріали конференції

*Перспективи розвитку
науково-методичного забезпечення навчального
процесу в умовах запровадження нового
Закону України «Про вищу освіту»*

ОДЕСА 2015

Матеріали друкуються відповідно до рішення 46-ї науково-методичної конференції ОНАХТ “Перспективи розвитку науково-методичного забезпечення навчального процесу в умовах запровадження нового Закону України «Про вищу освіту»”, яка проходила 8–10 квітня 2015 року.

Склад редакції: Єгоров Б.В., д-р техн. наук, професор,
Трішин Ф.А., канд. техн. наук, доцент,
Загорученко М.В., канд. техн. наук, доцент,
Капрельянц Л.В., д-р техн. наук, професор,
Кананихіна О.М., канд. техн. наук, доцент,
Мураховський В.Г., канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Волков В.Е., д-р техн. наук, професор,
Крусір Г.В., д-р техн. наук, професор,
Кручек О.А., канд. техн. наук, доцент,
Корнієнко Ю.К., канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Нарушевич-Васильєва О.В., канд. філол. наук, доцент.

Майстерність педагога є синтезом теоретичних знань і практичних вмінь. Рівень педагогічної майстерності викладача залежить від ступеня засвоєння ним прийомів та методів педагогічного впливу і адекватності очікувань від студентів, які знаходяться з ним у взаємодії.

Можна виділити основні шляхи розвитку педагогічної майстерності викладача вищого навчального закладу у процесі підвищення його кваліфікації: єдність науково-дослідницької і педагогічної роботи; подолання недооцінки психолого-педагогічних аспектів викладацької діяльності; навчання основам педагогічного спілкування стосовно до різноманітних форм навчального процесу; формування адекватної самооцінки на основі складених вмінь аналізувати досвід своєї роботи.

Процес спілкування – це не тільки застосування знань. Спілкування повинно бути передачею особистих сигналів, які забезпечують ефективність передачі інформації, багатство міміки та пантоміміки. Вміння будувати речення, гнучкість при застосуванні інтонацій, уважність до співрозмовника, на становленні педагога до студентів.

Найважливішими особливостями педагогічної взаємодії є його систематичність і неперервність, переходи від аудиторних форм до позааудиторних, від навчально-орієнтованого до науково-пошукового. В цьому плані важливу роль грає стиль педагогічного спілкування викладача і студентів – індивідуально-типологічні властивості спілкування педагога і студентів.

Для підвищення педагогічної майстерності на кафедрі діє науково-педагогічний і методичний семінари. На цих семінарах розглядаються питання підвищення педагогічної майстерності викладачів кафедри, досвідчені викладачі діляться досвідом з молодими.

НОВІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Н.В. Доценко

Організація самостійної роботи студентів виступає одним з ключових питань в сучасному освітньому процесі. Співвідношення часу, що відводиться на аудиторну й самостійну роботу, в більшості країн світу становить 1:3,5. Це пов'язано з сучасним розумінням освіти як життєвої стратегії особи – необхідності вдосконалення професійних знань протягом усього життя, а вміння вчитися стає ключовим умінням сучасної людини.

Вимоги до кваліфікованого спеціаліста включають наступні характеристики: володіння загальними знаннями предмету; вміння вчитися; володіння мотивацією засвоювати нові знання ефективно та в короткі терміни; володіння навігаційними і інформаційними навиками. Очевидно, що всі ці якості розвиваються в результаті самостійної навчальної діяльності студента. Сучасне розуміння самостійної роботи як виду навчально-пізнавальної діяльності з освоєння професійних освітніх програм здійснюється в певній системі, за партнерської участі науковця та оцінці досягнення конкретного результату.

Затвердження інноваційної складової вищої освіти, орієнтованої на студента, на реалізацію його академічних свобод, і можливість широкого вибору в освітньому процесі, означає перехід від колективної до індивідуальної форми навчання, зростання ролі самостійної роботи студента, підвищення його відповідальності за результати навчальної діяльності.

Таким чином, сучасний розвиток освіти характеризується зміною кардинальних підходів, переходом від поняття «навчання» до поняття «вчення». Причому мова не йде про заміну одного слова іншим, це пов'язано з глибинними системними змінами освітнього процесу.

В рамках традиційного навчання склалися добре відпрацьовані структури забезпечення викладацької діяльності, яка спочатку розуміється як інформаційна, що зводиться в основному до читання лекцій і проведення семінарських та практичних занять в лекційно-дискусійному форматі. А підходи «вчення» пов'язані з усвідомленим самостійним засвоєнням наукових знань кожним студентом, з конструюванням та плануванням вдосконалення цих знань і вмінь. Хочеться підкреслити, що не всі компоненти старих та нових підходів вступають у протиріччя між собою, тут діє принцип поєднання традицій та інновацій в навчальному процесі.

Перехід до нових підходів «вчення» вимагає підвищення ролі організації самостійної роботи, що передбачає наступні напрямки діяльності викладача:

- переробку навчальних планів і програм з метою збільшення частки самостійної роботи студента над матеріалом, що вивчається, включення тем, що виносяться для самостійного вивчення, в тому числі і за допомогою комп'ютерних засобів;
- оптимізацію методів навчання, впровадження в навчальний процес нових технологій навчання, що підвищують ефективність праці викладачів, активне використання інформаційних технологій, що дозволяють студенту в зручний для нього час освоювати навчальний матеріал;
- удосконалення системи поточного контролю роботи студентів, широке впровадження комп'ютеризованого тестування;
- вдосконалення методики проведення практичних робіт та науково-дослідної роботи студентів, оскільки саме ці види навчальної роботи студентів у першу чергу готують їх до самостійного виконання професійних завдань.

Даний сучасний підхід вимагає від викладача вищої школи переосмислення свого ставлення до організації самостійної роботи студентів.

Аналіз методів організації навчальної діяльності у вищій школі показав, якщо ставитися до кожного студента індивідуально, то отримуємо більш ефективний навчальний процес. Наприклад, усі студенти на лекції отримають однакову інформацію, але засвоювати її вони будуть не однаково. Більшою мірою, це виникає через те, що у кожного з них існують індивідуальні особливості сприйняття та пам'яті. Отже, ще один бік самостійного навчання – це вивчення та використання індивідуальних особливостей кожного студента окремо і групи в цілому. Але це можливо при керівництві курсовими, навчально-дослідними роботами та дипломними проектами. При таких видах роботи на кожного викладача приходиться невелика кількість студентів і можна

організувати індивідуальний підхід. А як здійснити такий підхід, коли лектор спілкується з потоком в декілька груп студентів тільки під час лекцій? Наприклад, в курсі «Технологія харчових виробництв», який викладається для всіх технологічних спеціальностей, дуже насичений графік лекцій і самостійна робота зводилась до написання індивідуальних рефератів та підготовки до лабораторних робіт. Складність була в об'єктивному оцінюванні письмової роботи, ступінь самостійності її виконання перевірити майже не можливо, а засвоєння даного матеріалу можна з'ясувати тільки при індивідуальному захисті, що не передбачено навантаженнями викладача. Тобто необхідний був пошук таких форм організації самостійної роботи, щоб воно мало інтерактивну складову навчання та об'єктивне оцінювання.

Проаналізувавши досвід європейських країн у сфері вищої освіти щодо організації самостійної роботи студентів зробили висновок, що інтерактивне навчання це не тільки взаємодія студента з викладачем, але й студентів між собою. Так, в економічному університеті Страсбурга викладачі дають тематику індивідуальних робіт, над якими працюють групи студентів протягом семестру і захищають свої роботи публічно наприкінці курсу. Хочеться зауважити, що оцінюється робота в цілому, не враховуючи індивідуальної участі кожного студента, тобто всій групі студентів, що готували презентацію виставляється однакова оцінка. На перший погляд, це не зовсім справедливо, та тому є пояснення. Молодий спеціаліст після отримання диплома приходить працювати на підприємства, робота яких залежить від колективної праці. Таким чином, під час самостійної роботи вчать взаємодіяти з колегами і сумісно вирішувати проблемні питання у підготовці презентації.

На кафедрі біотехнології, консервованих продуктів та напоїв було використано індивідуальні групові завдання на 3-4 студентів 4-го курсу з публічною презентацією роботи. Практика показала, що така організація самостійної роботи сприяла поглибленню й розширенню знань та викликала інтерес до пізнавальної діяльності, при цьому вона сприяла налагоджуванню взаємодії між студентами та самоорганізації їх. Єдиним недоліком застосування таких форм навчання є об'єктивне оцінювання кожного студента. Але об'єктивність може бути досягнута при комплексному оцінюванні, куди входять бал за виконання лабораторних робіт та модульних контрольних.

Самостійна робота сприяє оволодінню прийомами процесу пізнання, розвитку пізнавальних здатностей. Саме тому вона стає головним резервом підвищення ефективності підготовки фахівців.

Таким чином, можна зробити висновок, що для організації самостійної роботи студентів необхідні такі умови:

- 1) володіння студентами вміннями та навичками самостійної навчальної діяльності;
- 2) формування у студентів потреби й інтересу до самостійної роботи;
- 3) врахування індивідуальних особливостей студентів під час визначення завдань для самостійної роботи;
- 4) урахування групових особливостей студентів (рівень інтелектуального розвитку, провідний тип темпераменту, мотив навчальної діяльності та ін.);

- 5) розробка індивідуальних творчих завдань для самостійної роботи студентів над проблемними темами курсу і керівництво нею з боку викладача;
- 6) створення необхідного методичного матеріалу для організації самостійної роботи студентів;
- 7) грамотне керівництво самостійною роботою студентів і надання вчасної допомоги для усунення недоліків.

Література

1. Організація самостійної роботи студентів з педагогіки: навч. посіб. / Під ред. В.І. Євдокимова. — Х.: ХДПУ, 2009. — 160 с.
2. Шимко І. Проблеми організації самостійної роботи у вищій школі / І. Шимко // Рідна школа. — 2013. — № 8. — С. 34–35.
3. Организация самостоятельной работы студентов по педагогическим дисциплинам: учебно-метод. пособ. Часть I. /Под ред. А.П.Тряпицыной. – СПб., 2008.
4. Седов В.А., Седова Н.В, Шалова С.Ю., Лагун С.А. Задания для самостоятельной работы студентов по курсу «История образования»: Учебно-методическое пособие для преподавателей и студентов. Часть IV. – С-Пб.: Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2012 г.

ЗНАЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ДЛЯ ОПАНУВАННЯ БАЗОВИХ ДИСЦИПЛІН

І.О. Кузнєцова, К.А. Янченко

Для засвоєння спеціальних дисциплін у технологічній освіті необхідна підготовка з фундаментальних наук, зокрема з хімії. Це передбачає засвоєння студентами основних розділів із базових хімічних дисциплін: загальної та неорганічної хімії, аналітичної хімії, органічної хімії, фізичної та колоїдної хімії. Для студентів-технологів у рамках кредитно-модульної системи пріоритет надається практичним заняттям, і, особливо, самостійній роботі.

Кредитно-модульна система має ряд переваг перед лекційно-сесійною. У випадку лекційно-сесійної системи присутній значний внесок випадковості при оцінюванні знань студента на іспиті. Студентові може як дуже не пощастити, коли за загального доброго володіння предметом студент одержить білет із питаннями найменш знайомими чи зрозумілими, так і дуже пощастити, коли йому в питаннях трапиться найбільш знайомий матеріал. Також слід згадати, що лекції забезпечують лише перший рівень розумової діяльності – визнавання та перший рівень знань – знання-знайомства, у той час як самостійна робота гарантує щонайменше другий рівень розумової діяльності – відтворення та другий рівень знань – знання-копії. Тому саме самостійна робота виконує такі задачі як вдосконалення навичок і вмій, узагальнення та повторення вивченого та застосування одержаних знань.

ПРИРОДООХОРОННЕ ПРОЕКТУВАННЯ ТА ЙОГО МІСЦЕ В ДИПЛОМНОМУ ПРОЕКТУВАННІ ТА ПРАКТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	
Р.І. Шевченко, Л.І. Короленко	205
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ	
В.О. Волчок	206
ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	
С.Ф. Волкова, Л.Л. Лобоцька, О.Л. Фрум	207
МОДЕЛЮВАННЯ ЯК МЕТОД ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «СИСТЕМНЕ ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»	
С.Л. Жуковецька	208
ПРО ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ СТУДЕНТАМИ	
Т.С. Ботіка	209
МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК СИНТЕЗ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАТЬ І ПРАКТИЧНИХ УМІНЬ	
Т.О. Донченко, Л.М. Сагач	210
НОВІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	
Н.В. Доценко	211
ЗНАЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ДЛЯ ОПАНУВАННЯ БАЗОВИХ ДИСЦИПЛІН	
І.О. Кузнєцова, К.А. Янченко	214
АБДУКТИВНИЙ ТА ПРОБЛЕМНИЙ МЕТОДИ У ВИКЛАДАННІ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН	
І.С. Лар'яновський	215
ВИКОРИСТАННЯ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ СОЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН	
А.В. Черкаський	216
ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ЗВІТНИХ ЗМІН У ТЕОРІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	
Л.В. Іванченкова	218
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТЕХНОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА ТА БЕЗПЕКА ХАРЧОВОЇ ПРОДУКЦІЇ»	
О.В. Малинка, С.В. Бельтюкова	219
ВИКОРИСТАННЯ ІСТОРИЧНОГО МАТЕРІАЛУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ РОЗДІЛУ «ЕЛЕКТРИКА»	
С.Г. Поліщук, В.Г. Задорожний, Т.А. Ревенюк	220
КВАНТОВАНІ ЕНЕРГІЇ ЕЛЕКТРОНІВ В АТОМІ ТА ЇХ КЛАСИЧНА АНАЛОГІЯ	
Т.А. Ревенюк, В.Г. Задорожний, С.Г. Поліщук	221
УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ «ОБЛАДНАННЯ ПЕРЕРОБНИХ І ХАРЧОВИХ ВИРОБНИЦТВ»	
М.І. Субботіна	222
ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ КОНТЕКСТІ	
С.Є. Польова, Г.М. Соколовська	223
ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ В ЕПОХУ ПОСТМОДЕРНУ	
О.В. Пурцхванідзе	224
КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ПРИ ВИВЧЕННІ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У ВНЗ	
О.В. Димова	225
ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ МУЗЕЮ	
О.О. Стояно	226
ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ ТА МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ» У СУЧАСНИХ УМОВАХ	
Т.М. Ступницька, К.С. Дойчева	227
ЕЛЕКТРОННІ ЗАСОБИ КОНТРОЛЮ ТА ЇХ АНАЛІЗ	
Ю.Г. Лобода, О.Ю. Орлова	229
ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ СУЧАСНОГО САМОРОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ	
А. П. Ліпін	231